

De laatste garnaalvissers te paard uit Koksijde

(vervolg van jg. 11 blz. 132)

Vangsten en periodes

Goede vangsten bekomt men met „straffe- of stroomtij”, d.i. bij nieuwe en volle maan. Al begunstigt dit meer de kartenzeters, toch betekent het in het najaar voor de paardevissers meer garnalen.

De „kranktij” (1e en 2e kwartier van de maan) speelt geen zo'n grote rol, toch levert dit in het voorjaar meer garnalen op.

De maanden mei en oktober zijn doorgaans zeer gunstig. De grootste vangsten krijgt men evenwel tussen half maart en half juni. Ook de periode : half september tot half november wordt als een goed seizoen voor de paardevisser aangenomen. Als de koude opdaagt verdwijnt de garnaal.

In het voorjaar vangt men nog tien à twaalf kilogram garnalen in een tij. Deze voorjaarsperiode vangt aan in maart en eindigt half juni met Koksijde-kermis. Bij grote hitte in mei en juni dagen de knikker- en netelgallen op. De garnalen hebben daarenboven geen enkele uitgesproken voorkeur voor warm water.

Vangt men geen garnalen meer dan legt de paardevisser vaak kordeel.

De paardevissers wijzen de jaren 1929 en 1944 als uitzonderlijk goed aan. Edmond Ollieux ving in december 1929 tijdens één tij 127 kg. Maurits Thybaut : 130 kg.

In 1944 bracht David Danneel zijn grootste vangst aan wal nl. 224 kg. Kamiel Depotter vond toen 180 kg. garnalen in het net. Jerome Pylyser : 110 kg. Met een gewoon sleepkorretje (2.20 m. opening) ving strandvisser Willy Calcoen toen 94 kg. garnalen. Reeds in de eerste „kalle” met het water amper aan kniehoogte voelde men de garnalen tegen de laarzen zwemmen.

Omtrent de trek der garnalen verleende het Nederlands landbouw-economisch Instituut onderstaande inlichtingen :

In december-februari bevinden zich de grote garnalen ver

CALCOEN David
22.8.1854 - 11.8.1935

LEGEIN Engelbertus
27.1.1856 - 2.3.1929

VERMOOTE Petrus
10.5.1859 - 12.3.1945

HIELE Ludovicus-Fr.
31.10.1863 - 11.8.1949

THYBAUT Désiré
30.5.1866 - 18.3.1945

VANNEUVILLE Isidoor
19.9.1867 - 25.5.1933

VILAIN Joannes
16.11.1870 - 31.1.1943

OCQUET Pieter
11.2.1871 - 28.12.1935

PYLYSER Franciscus
21.5.1871 - 10.2.1948

VERMOOTE Isidoor
8.8.1877 - 26.8.1957

VERHAEGHE Eduward
25.12.1877 - 10.2.1968

BLONDE Emiel
14.10.1880 - 25.6.1964

De laatste paardevissers uit Koksijde *

PLAETEVOET Engel
1.2.1884 - 30.4.1963

HIELE Louis
29.10.1889 - 24.8.1963

DEPOTTER Kamiel
10.8.1896

HIELE Engel
10.8.1898 - 20.5.1960

VERMOOTE Jan
8.8.1901

PYLYSER Hieronymus
2.1.1903

DANNEEL David
13.2.1903

THYBAUT Maurice
16.2.1904

VANELVERDINGHE Greg.
3.12.1904

VANNEUVILLE Achiel
21.8.1905

BEDERT Florimond
14.8.1907

VERMOOTE Louis
30.12.1913 - 11.5.1968

HIELE Henri
13.8.1934

* Cliché bereidwillig afgestaan door de Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer - Koksijde.

van de kust. In de diepe geulen dicht bij de kust en de zeegaten vindt men slechts kleine garnalen.

Tot de vijanden van de garnaal behoren in het kustgebied : de aal, de spiering, schol, bot, wijting, krab en de strandvogels.

In maart-april wordt de algemene trek naar binnen waargenomen in de zeegaten en dicht bij de kust zijn dan weer grote garnalen te vangen.

In mei en juli zijn de zaadgarnalen talrijk in de zeegaten en dicht bij de kust. De gemiddelde lengte van de garnalen is dan kleiner, omdat de kleine garnalen van het vorig broedjaar in groten getale in de vangsten gaan optreden en bovendien de zaadgarnalen ten behoeve van het uitkomen der larven zee- waarts gaan trekken naar water met hoog zoutgehalte.

In augustus-oktober is de voortplantingsperiode voorbij en de grote garnalen zijn tamelijk gelijkmatig verdeeld langs de kust en in de zeegaten. De gemiddelde lengte is groter.

Oktober en november vormen de overgangstijd tot de winter, voortplantingsperiode en het terugtrekken naar zee.

Garnaal

Men onderscheidt de gewone garnalen (*craxon vulgaris*), de aasgarnalen (*mysis*), „keuningens” en vleesgarnalen⁷.

Dode of „slakke” garnalen zijn deze, die na het koken onvast aanvoelen. Het volk beweert dat zij dood waren vóór het koken, in werkelijkheid zijn het garnalen die hun huid hebben afgeworpen. Evenals al de hogere schaaldieren doen zij dat af en toe. Zij leven dan enige tijd met de nieuwe weke huid die de groei toelaat. Zij zijn zo lekker als de overige, men moet ze echter pellen, men kan ze niet „uittrekken”.

„Geernaarseieren”, de „veust” van de garnalen, worden ook nog „geernaarsluizen” door het volk genoemd. De wijfjes leggen vele eieren die tussen hun zwempoten vastgehecht blijven en meegevoerd worden tot zij uitkomen. Een kleefmiddel afgescheiden door klieren houdt deze vast.

De garnaaljongen groeien snel. Na een jaar zijn zij 4 cm. en na anderhalf jaar reeds 6 cm. lang. Elk wijfje legt per jaar 5.000 eieren.

De garnalen die leven langs het strand, zijn omzeggens onzichtbaar, zij hebben het uitzicht van het zeezand en over hun glimmend lijf de vale glans van het zeewater.

7. Jozef Delanghe : *Westvlaamse Zanten*, in *Biekorf*, 44e jrg., 6 zomermaand 1938.

Telkens de garnalen hun staart tegen hun achterlijf en 't

water tegen de buik slaat, springen zij een vadem achteruit⁸.

„Keuningen” zijn lichtrode platte garnalen, niet zo vast en niet zo goed uittrekbaar als de andere. De garnaalkoning, ook „STEUR” genoemd, is naar vorm weinig verschillend van de overige. Op zijn kop bezit hij een „kapje” dat krulvormig naar de neus toeloopt.

De Noordzeegarnaal, de typische bewoner van het kustgebied wordt tot 30 cm. diepte veelvuldig aangetroffen, zowel op het zachte slijk als op de harde zandgrond.

De laatste Koksijdse paardevissers

DAVID DANNEEL (13.2.1903)

Deze paardevisser woont in een oud duinhuisje in de Visserstraat. Het werd nog opgetrokken met moefen afkomstig uit de puinen der Duinenabdij. De grootvader van zijn echtgenote, geboren Vanneuville, was eveneens paardevisser. Danneel vond op zolder twee scree's die zijn vader er nooit had opgemerkt, wat wijst op een oud familiebedrijf.

Danneel werd paardevisser in 1921 en eindigde noodgedwongen in 1968. Hij verwierf bekendheid door zijn optreden in een beeldverhaal gepubliceerd in het *Rijk der Vrouw* (1966) naar een kerstverhaal door Stijn Streuvels.

In de uitzending „Ebbe en Vloed” door de B.R.T. Brussel-Nederlands, werd in 1969 een sfeervol beeld gebracht, toen hij afscheid nam van zijn vertrouwd paard. Fotoreportages over hem verschenen in Amerikaanse en Duitse tijdschriften.

KAMIEL DEPOTTER (10.8.1896)

Zijn vader was van in zijn prille jeugd paardevisser. Amper vijftien jaar oud, vanaf 1912 trok hij met hem mee naar zee. Kunstschilder Van Belleghem uit Veurne bracht herhaalde malen zijn typische visserskop op doek. Hij stopte de paardevisserij in 1964.

MAURICE THYBAUT (16.2.1904)

Was paardevisser van 1919 tot 1964. Hij trad op in 1960 voor de B.R.T. Brussel-Nederlands in een T.V.-uitzending gewijd aan de garnaalvisserij naar een draaiboek door ondergetekende geschreven en in beeld gebracht door Mevr. Dyckhoff-Ceunen.

8. Dr. Lauwers : *Kreeften en geernaards*, in *Biekerf*, 19e jrg., nr. 7.

Koksijdse paardevissers uit de laatste decennia

<i>Naam</i>	<i>Bijnaam</i>	<i>Toenmalige domicilie</i>	<i>Geboortedatum</i>	<i>Overleden</i>
Eduward VERHAEGHE	Monksje	Noordduinen	25.12.1877	10.2.1968
Maurits THYBAUT	M. Maene	Visserstraat-Galloper	16.2.1904	—
Kamiel DEPOTTER	Pottere	Galloperstraat	10.8.1896	—
David DANNEEL	Daatje Danneele	Visserstraat	13.2.1903	—
Louis VERMOOTE	Wieten Buus	Visserstraat	30.12.1913	11.5.1968
Jan VERMOOTE	Jan van Pieters	Galloperstraat	8.8.1901	
Louis HIELE	Lotte P. Hiele	Pylyserlaan	29.10.1889	24.8.1963
Engel HIELE	Dove Pietje Hiele	Strandlaan-Zeepanne	10.8.1898	20.5.1960
Isidoor VERMOOTE	Door Vermoote	Maartencoom	8.8.1877	26.8.1957
Achiel VANNEUVILLE	Sjieltje Neuville	Vandammestr-Zeepanne	21.8.1905	—
Gregorius VANELVERDINGHE	Goor	Pylyserlaan	3.12.1904	—
Florimond BEDERT	Mon Bedett	Fluithoekweg	14.8.1907	—
Pieter OCQUET	Pier van Cens	Noordstraat	11.2.1871	28.12.1935
Frans HIELE	Sissen Pietje Hiele	Oostzijde Hoge Blekker	31.10.1863	11.8.1949
Désiré THYBAUT	Dies Punte	Pylyserlaan	30.5.1866	18.3.1945
Isidoor VANNEUVILLE	Door iNville	Noordduinen	19.9.1867	25.5.1933
Engelbertus LEGEIN	Sissen Tjaecke	—	27.1.1856	2.3.1929
Joannes VILAIN	Jan Vilain	Maartencoom (bij kapel)	16.11.1870	31.1.1943
David CALCOEN	Daatje van Kottens	—	22.8.1854	11.8.1935
Petrus VERMOOTE	Pier of Oude Buus	Visserstraat	10.5.1859	12.3.1945
Hieronimus PYLYSER	Jerome Tisje	Achterzijde Hoge Blekker	2.1.1903	
Franciscus PYLYSER	Sissen Tisje	Achterzijde Hoge Blekker	21.5.1871	10.2.1948
Engel PLAETEVOET		Galloperstraat	1.2.1884	30.4.1963
Emiel BLONDE	Mieltje	Strandlaan	14.10.1880	25.6.1964
Henri HIELE	Henri v. D. P. Hiele	Strandlaan	13.8.1934	
Engel VERMOOTE		Vandammestr.	9.7.1876	10.2.1968
Kamiel PYLYSER	Kamiel Tisje	Pylyserlaan	25.7.1901	25.12.1952
verder nog :				
Cyriel THYBAUT	Cyriel Punte	Pylyserlaan		
Ernest CALCOEN	Nest van Kottens			
Pieter COULIER				
Pieter VILAIN	Pier Schiet	Strandlaan		
Frans UREEL	Sissen de Boer			
René PYLYSER	Tisje			
Theodoor DEPOTTER	Tei Potter			
Engel VANNEUVILLE				

De garnaalvissers te paard uit Koksijde waren voor kort nog een wereldunicum samen met deze uit Oostduinkerke, zij kregen een speciale vermelding in een toeristische gids die enkele jaren geleden voor Amerikaanse toeristen in België werd uitgegeven.

Decennia geleden inspireerden zij vooraanstaande dichters als Emile Verhaeren :

„Les cinq pêcheurs équêstres de Coxyde
Pêchent nonchalamment le long de la mer...”

In 1954 ontstond nog een *Kruiersliedje* gedicht door Kare de Kandelaere (ps. voor Jules Deman) uit Koksijde waarop door ondergetekende een eenvoudige melodie werd „gekomponeed”.

Kruiersliedje

Hop ! mijn paard de Trapegeer
doet de golven breken.
Hop ! mijn beest 't is ebbe en weer
moet de korre leken.
Hop ! tot 't zesde zwem gaan wij,
straks komt weer de tij
straks komt weer de tij.

Refrein :

Ik ben een kruier van Vlaanderens kust,
slechts bij de zee vind ik vrede en rust,
't lied van de golven de stem van de wind,
schenken mijn hart wat het elders niet vindt.

Toe ! mijn paard, 't is slepenstijd,
laat de baren bonken.
Toe ! mijn beest al is 't een strijd
voor uw sterke schonken.
Toe ! en hef uw moeden kop
weer wat hoger op
weer wat hoger op.

Straks na een goede vangst
valt u rust ten dele,
dan gaan wij de duinen langs
over de Krakele,
naar uw stal en weide toe.
Kom en wees niet moe,
kom en wees niet moe.

Bert BIJNENS